യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്പത്തി+പ്രകരണമ്)/സർഗഃ 022✓

ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ 22

ശ്രീദേ+വ്യുവാച .

യഥാ+സ്വപ്ന-പരി+ജ്ഞാനാഥ്.സ്വപ്ന-ദേഹോന വാ+സ്തവഃ .
അനുഭൂതോ്ഽ+പ്യയം(ൻ)തദ്വ+ദ്വാസനാ-താനവാ-ദസൻ .. 1

യഥാ+സ്വപ്ന-പരി+ജ്ഞാനാഥ്.സ്വപ്ന-ദേഹഃ(ഫ്) പ്രശാ+മ്യതി .
വാസനാ-താനവാത്-ത+ദ്വജ്-ജാഗ്രദ്-ദേഹോ്ഽപി ശാ+മ്യതി .. 2

സ്വപ്ന.സ+ങ്ക+ല്പ-ദേഹാ+ന്തേ ദേഹോ്ഽയം(ഞ്)ചേ+ത്യതേ യഥാ .
തഥാ ജാ+ഗ്രദ്.ഭാവ-നാ+ന്തേ ഉദേ+ത്യേവാതി-വാഹികഃ .. 3

സ്വപ്നേ നിർ.വാസനാ-ബീജേ യഥോ-ദേതി സുഷുപ്.തതാ .
ജാ+ഗ്ര+ത്യവാ-സനാ-ബീജേ തഥോ-ദേതി വിമു+ക്തതാ .. 4

യേയം(ൻ)തു ജീവ+ന്മു+ക്താനാം(വ്) വാസനാ സാന വാസനാ .
ശു+ദ്ധ-സ+ത്ത്വാഭി-ധാനം(ൻ) തഥ്.സ+ത്താ-സാമാ-ന്യ-മു+ച്യതേ .. 5

യാ സുപ്ത-വാസനാ നി+ദ്രാ സാ സുഷുപ്തി-രിതി+സ്മൃതാ .
യഥ്.സുപ്ത-വാസനം(ഞ്) ജാഗ്ര+ദ്ധനോ്ഽസൗ മോഹ ഉ+ച്യതേ .. 6

പ്ര+ക്ഷീണ-വാസനാ നി+ദ്രാ തു+ര്യ-ശബ്ദേന ക+ഥ്യതേ .
ജാ+ഗ്ര+ത്യപി ഭവ+ത്യേവ വിദിതേ പരമേ പദേ .. 7

പ്ര+ക്ഷീണ-വാസനാ യേഹ ജീവതാം(ഞ്) ജീവന+സ്ഥിതിഃ .
അമുക്-തൈര-പരി-ജ്ഞാതാ സാ ജീവ+ന്മു+ക്തതോ+ച്യതേ .. 8

ശു+ദ്ധ-സ+ത്ത്വാനു-പതിതം(ഞ്) ചേതഃ(ഫ്) പ്രതനു-വാസനം .
ആതി-വാഹിക-താമേതി ഹിമം(ൻ)താപാദി-വാംബു-താം .. 9

ആതി-വാഹി-കതാം(യ്)യാതം. ബുദ്ധം(ഞ്)ചി+ത്താ+ന്തരൈർ-മനഃ .
സർഗ-ജ+ന്മാ+ന്തര-ഗതൈഃ(സ്) സി+ദ്ധൈർ-മിലതി നേത-രത് .. 10

യദാ ത്യേ്ഽയ-മഹം-ഭാവഃ(സ്) സ്വ+ഭ്യാസാ+ച്ഛാ+ന്തി-മേ+ഷ്യതി .
തദോ-ദേ+ഷ്യതി-തേ+സ്ഫാരാ-ദൃ+ശ്യാ+ന്താ ബോധതാ+സ്വയമ് .. 11

ആതി-വാഹിക-താ+ജ്ഞാനം സ്ഥിതി-മേ+ഷ്യതി ശാ+ശ്വതീം.
യദാ തദാ+ഹ്യസ+ങ്ക+ല്പാ+ല്ലോകാൻ-ദ്ര+ക്ഷ്യസി പാവനാൻ .. 12

വാസനാ-താനവേ ത+സ്മാഥ്.കുരു യ+ത്ന-മനി+ന്ദിതേ .
ത+സ്മിൻ.പ്രൗഢി-മുപായാതേ ജീവ+ന്മു+ക്താ ഭവി+ഷ്യസി .. 13

യാവ+ന്ന പൂരിത+സ്ത്വേഷ ശീതലോ ബോധ-ച+ന്ദ്രമാഃ .
താവദ്-ദേഹ-മവ+സ്ഥാപ്യ ലോകാ+ന്തര-മവേ+ക്ഷ്യ-താം .. 14

മാംസ-ദേഹോ മാംസ-ദേഹേ-നൈവ സംശ്ലേഷ-മേ+ഷ്യതി .
നതു ചി+ത്ത-ശരീരേണ+വ്യവ-ഹാരേഷു കർമസു .. 15

യഥാനു-ഭവ മേ വൈത+ദ്യഥാ+സ്ഥിത-മുദാ-ഹൃതമ് .
ആബാല-സി+ദ്ധ-സംസിദ്ധം()ൻ നനാമ വര-ശാപ-വത് .. 16

അവ-ബോധ-ഘനാ+ഭ്യാസാദ്-ദേഹ+സ്യാ+സ്യൈവ ജായതേ .
സംസാര-വാസനാ-കാർശ്യേ നൂനം(ഞ്) ചിത്ത-ശരീരതാ .. 17

ഉദേ+ഷ്യ+ന്തീ ച സൈവാത്ര കേന-ചി+ന്നോപ-ല+ക്ഷ്യതേ .
കേവലം(ൻ)തു ജനൈർ-ദേഹോ+
മ്രിയ-മാണോ്വ-ലോ+ക്യതേ .. 18

ദേഹ+സ്ത്വയ+ന്ന മ്രിയതേ നച ജീവതി കി+ഞ്ച തേ .
കേ കില+സ്വപ്ന-സ+ങ്ക+ല്പ+ഭ്രാ+ന്തൗ മരണ-ജീവിതേ .. 19

ജീവിതം മരണം(ഞ്) ചൈവ സ+ങ്ക+ല്പ-പുരുഷേ യഥാ .
അസ+ത്യ-മേവ ഭാ+ത്യേവ ത+സ്മിൻ-പുത്രി ശരീരകേ .. 20

ലീലോവാച .

തദേത-ദുപ-ദിഷ്ടംമേ+ജ്ഞാനം(ൻ) ദേവി+ത്വയാ്മലം .
യസ്മി+ഞ്ശ്രുതി-ഗതേ ശാന്തി-മേതി ദൃ+ശ്യ-വിഷൂചികാ .. 21

അ+ത്രോപ-കുരുമേ+ബ്രൂഹി കോ്+ഭ്യാസഃ(ഖ്)കീദൃശോ്ഥവാ .
സ കഥം പോഷ-മായാതി പുഷ്ടേ തസ്മിം+ശ്ച കിം ഭവേത് .. 22

ശ്രീദേവ്യുവാച .
യ+ദ്യേന+ക്രിയതേ കി+ഞ്ചി+ദ്യേന യേന യദാ യദാ .
വിനാ+ഭ്യാ-സേന ത+ന്നേഹ സി+ദ്ധി-മേതി കദാചന .. 23

ത+ച്ചി+ന്തനം(ൻ)തഥ്.കഥന-മ+ന്യോ+ന്യം(ൻ) തഥ്.പ്രബോ-ധനം .
ഏത-ദേക-പര+ത്വ+ഞ്ച തദ+ഭ്യാസം(വ്) വിദുർ-ബുധാഃ .. 24

യേ വിര+ക്താ മഹാ+ത്മാനോ ഭോഗ-ഭാവ-നതാ-നവം .
ഭാവയ+ന്ത്യഭ-വായാ+ന്തർ-ഭ+വ്യാ ഭുവി ജയ+ന്തി തേ .. 25

ഉദിതൗ-ദാ+ര്യ-സൗ+ന്ദ+ര്യ-വൈരാ+ഗ്യ-രസ-രഞ്ജിതാ .
ആനന്ദ+സ്പന്ദിനീ യേഷാം മതി+സ്ത്യേ+ഭ്യാ-സിനഃ(ഫ്) പരേ .. 26

അ+ത്യ+ന്താ-ഭാവ-സംപ+ത്തൗ+ജ്ഞാതൃ+ജ്ഞേയ+സ്യ വസ്തുനഃ .
യു+ക്ത്യാ ശാസ്ത്രൈർ-യത+ന്തേ
യേ തേ+ബ്ര+ഹ്മാ+ഭ്യാസിനഃ(സ്) സ്ഥിതാഃ .. 27

സർഗാദാ-വേവ നോത്പ.ന്നം(ൻ)
ദൃ+ശ്യം(ൻ) നാ+സ്ത്യേവ തത്.സദാ .
ഇദം(ഞ്) ജഗ-ദഹം(ഞ്) ചേതി ബോധാ+ഭ്യാസ ഉദാ-ഹൃതഃ .. 28

ദൃ+ശ്യാ-സംഭവ-ബോധേന രാഗ+ദ്വേഷാദി-താനവേ .
രതിർ.ബലോ-ദിതാ യാസൗ+ബ്ര+ഹ്മാ+ഭ്യാസ ഉദാ-ഹൃതഃ .. 29

ദൃ+ശ്യാ സംഭവ ബോധേന വിനാ+ദ്വേഷാദി-താനവം.
തപ ഇ+ത്യു+ച്യതേ ത+സ്മാൻ.ന+ജ്ഞാനം(ൻ)ത+ച്ച ദുഃഖ-തത് .. 30

ദൃ+ശ്യാ-സംഭവ-ബോധോ-ഹി+ജ്ഞാനം(ഞ്)ജ്ഞേയ+ഞ്ച ക+ഥ്യതേ .
തദ+ഭ്യാ-സേന നിർവാണ-മി+ത്യ+ഭ്യാസോ മഹോദയഃ .. 31

ഭവ-ബഹുല-നിശാ-നിതാ-ന്ത-നിദ്രാ-
സതത-വിവേക-വിബോധ-വാരി-സേകൈഃ .
പ്രഗലതി ഹിമ-ശീതലൈ-രശേഷാ
ശരദി മഹാ-മിഹി-കേവ ചേത-സീതി .. 32

ഇ+ത്യു+ക്ത-വ+ത്യഥ മുനൗ ദിവസോ ജഗാമ
സായം(ൻ)തനായ വിധയേ+സ്ത-മിനോ ജഗാമ .
സ്നാതും സഭാ കൃത-നമസ്.കരണാ ജഗാമ
ശ്യാമാ+ക്ഷയേ രവി-കരൈ+ശ്ച സഹാ-ജഗാമ .. 33

ഇ+ത്യാർഷേ+ശ്രീ വാസിഷ്ഠ മഹാരാമായണേ
വാല്മീകീയേ ഉത്പത്തി+പ്രകരണേ വി+ജ്ഞാ-നാ+ഭ്യാസ-
വർണനം(ൻ)നാമ+ദ്വാവിംശഃ(സ്) സർഗഃ .. 22 ..
ഓം
****
ചതുർഥോ ദിവസഃ .
CHECKED BY GURU P.R.IYER
11.9.2023